

Šīs informatīvās lapas sagatavotas sadarbībā ar *ES Notāru padomi (CNUE)*.

1 Kā tiek taisīts pēdējās gribas rīkojums (testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums)?

Mantošanas tiesības un noteikumus, saskaņā ar kuriem tiesas, citas iestādes un pilnvarotās personas rīkojas mantojuma lietās, nosaka Mantojuma likums (*Narodne Novine (NN)*; Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis) Nr. 48/03, 163/03, 35/05 un 127/13).

Pēdējās gribas rīkojumu var noformēt testamenta veidā. Testamentu var taisīt jebkura persona, kurai piemīt veselais saprāts un kura sasniegusi 16 gadu vecumu.

Derīgs ir tikai testaments, kas ir taisīts atbilstoši likumā noteiktajai formai un ievērojot likumā paredzētos priekšnosacījumus. Parastos apstākļos testamentu var taisīt kā privātu vai publisku testamentu, savukārt mutisku testamentu var taisīt ārkārtas apstākļos.

Privāts testaments ir hologrāfisks testaments un testaments, ko sagatavo liecinieku klātbūtnē. Hologrāfisks testaments ir testaments, ko testators raksta ar roku un paraksta. Testamentu liecinieku klātbūtnē var taisīt testators, kurš prot lasīt un rakstīt, deklarējot diviem vienlaicīgi klāt esošiem lieciniekiem, ka dokuments neatkarīgi no tā, kurš to sagatavojis, ir paša testatora testaments, un parakstot to liecinieku klātbūtnē. Arī lieciniekiem ir jāparaksta testaments.

Publisks testaments ir testaments, ko taisa ar publisku iestāžu līdzdalību. Jebkura persona var taisīt derīgu testamentu publiska testamenta veidā. Persona, kura neprot lasīt vai parakstīties, parastos apstākļos var taisīt tikai publisku testamentu. Pēc testatora pieprasījuma publisku testamentu var taisīt viena no likumīgi pilnvarotām personām — municipālās tiesas tiesnesis, municipālās tiesas padomnieks un notārs, un Horvātijas Republikas konsulārais vai diplomātiskais/konsulārais pārstāvis ārvalstīs. Procedūru un darbības, kas jāveic pilnvarotai personai, taisot publisku testamentu, nosaka likums.

Testatoram, kurš vēlas taisīt savu testamentu kā starptautisku testamentu, jāiesniedz pieteikums personai, kura ir pilnvarota taisīt publiskus testamentus. Starptautiska testamenta taisīšanas mērķis ir nodrošināt, ka to formas ziņā atzīst valstis, kas noslēgušas 1973. gada Konvenciju, ar kuru paredz vienotus tiesību aktus par starptautiska testamenta formu, un valstis, kas savos tiesību aktos iekļāvušas noteikumus par starptautisku testamentu.

Tikai ārkārtas apstākļos, kas liedz taisīt testamentu jebkādā citā derīgā formā, testators var izklāstīt savu pēdējo gribu mutiski divu vienlaicīgi klātesošu liecinieku klātbūtnē. Šāds testaments pārstāj būt derīgs 30 dienas pēc tam, kad beigušies ārkārtas apstākļi, kuros testaments taisīts.

Mantojuma līgumi (līgums, ar ko persona novēlē savu mantojumu vai tā daļu citam līgumslēdzējam vai trešajai personai), līgumi par nākotnes mantojumu vai legātu (līgums, ar ko persona atsavina mantojumu, kuru viņa cer saņemt; līgums par dzīvas trešās personas mantojumu, līgums par legātu vai citu ieguvumu, ko līgumslēdzējs cer saņemt no mantojuma, kurš vēl nav atklāts) un līgumi par testamenta saturu (līgums, ar ko persona aņņemas iekļaut vai neiekļaut savā testamentā konkrētu noteikumu vai atsaukt vai neatsaukt noteikumu savā testamentā) saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem nav pieļaujami un tādējādi nav spēkā.

Horvātijas tiesību akti ļauj noslēgt līgumu par īpašuma nodošanu un sadalīšanu dzīves laikā. Tas ir līgums, ko priekštecis (devējs) noslēdz ar saviem leļupējiem radniekiem un ar ko devējs pilnībā vai daļēji sadala un nodod saviem leļupējiem radniekiem īpašumu, kurš ir tā valdījumā līguma noslēgšanas brīdī. Lai līgums būtu spēkā, ir vajadzīga visu bērnu un citu leļupējo radnieku piekrišana, kuri aicināti mantot no devēja. Līgums jāsagatavo rakstiski un jāapļiecina kompetentās tiesas tiesnesim, vai arī tam jābūt noformētam kā notariālam aktam vai jābūt notāra apliecinātam (lai tas kļūtu juridiski saistošs). Līgumā var iekļaut devēja laulāto, kura piekrišana arī ir vajadzīga šādā gadījumā. Īpašums, uz ko attiecas šāds līgums, nav iekļauts mantojumā un netiek ņemts vērā, nosakot mantojuma vērtību.

Horvātijas tiesību akti neļauj noslēgt līgumu par vēl neatklāta mantojuma atraidīšanu. Izņēmuma kārtā leļupējais radnieks, kurš var neatkarīgi izlietot savas tiesības, var noslēgt līgumu ar priekšteci, lai iepriekš atraidītu mantojumu, ko leļupējais radnieks būtu tiesīgs saņemt priekšteča nāves gadījumā. Šādu līgumu var noslēgt arī laulātais par mantojumu, kas viņam pienāktos otra laulātā nāves gadījumā. Līgums jāsagatavo rakstiski un jāapļiecina kompetentās tiesas tiesnesim, vai arī tam jābūt noformētam kā notariālam aktam vai jābūt notāra apliecinātam (lai tas kļūtu juridiski saistošs).

2 Vai pēdējās gribas rīkojumam vajadzētu būt reģistrētam, un ja jā, tad kā?

Testamenta sagatavošanas, nodošanas glabāšanā un paziņošanas faktu reģistrē Horvātijas Testamentu reģistrā, ko pārvalda Horvātijas Notāru kamera. Pēc testatora pieprasījuma informāciju par šiem faktiem reģistrācijai iesniedz kompetentās tiesas, notāri, advokāti un personas, kuras taisījušas testamentu.

Testamentu reģistrācija Horvātijas Testamentu reģistrā nav obligāta, un tas, ka testaments nav reģistrēts reģistrā vai īpaši nodots glabāšanā citviet, neskar tā spēka esamību.

Pirms testatora nāves reģistra informācija nedrīkst būt pieejama kādam citam, izņemot testatoru vai personu, kuru šim nolūkam skaidri pilnvarojis testators. Testamenta apstiprināšanas procedūrā tiesai vai notāram, kas vada procedūru, jāpieprasa no Horvātijas Testamentu reģistra visa informācija par iespējamajiem mirušās personas testamentiem.

3 Vai ir ierobežojumi brīvībai rīkoties ar īpašumu nāves gadījumā (piemēram, neatņemamā daļa)?

Testatora brīvību rīkoties ar īpašumu ierobežo neatraidāmo mantinieku tiesības uz neatraidāmo daļu.

Neatraidāmie mantinieki ir šādi:

testatora leļupējie radnieki, adoptētie bērni, bērni, kas ir testatora kā partnera aprūpē, un viņu leļupējie radnieki, testatora laulātais vai ārpus laulības partneris, testatora dzīves partneris vai neoficiālais dzīves partneris — šīs personas ir tiesīgas uz neatraidāmo daļu, kas vienāda ar pusi no daļas, kura tām pienāktos likumiskajā mantošanas kārtībā, ja nebūtu testamenta;

testatora vecāki, adoptētāji un citi priekšteci — šīs personas ir tiesīgas uz neatraidāmo daļu tikai tad, ja tās ir pastāvīgi darbnespējīgas un trūcīgas, un viņu neatraidāmā daļa ir vienāda ar vienu trešdaļu no daļas, kas tām pienāktos likumiskajā mantošanas kārtībā, ja nebūtu testamenta.

Neatraidāmie mantinieki ir tiesīgi pieprasīt neatraidāmo daļu tikai tad, ja konkrētajā gadījumā viņus aicina mantot kā likumiskos mantiniekus.

lemeslus, pamatojoties uz kuriem testators var pilnībā vai daļēji izslēgt no testamenta mantinieku, kurš ir tiesīgs uz neatraidāmo daļu, nosaka likums.

Testators var šādi rīkoties, ja mantinieks ir izdarījis smagu pārkāpumu pret testatoru, neizpildot likumīgu vai morālu pienākumu, kas izriet no mantinieka ģimenes attiecībām ar testatoru, ja mantinieks ir tīši izdarījis smagu noziegumu pret testatoru vai viņa laulāto, bērnu vai vecāku, ja mantinieks ir izdarījis noziegumu pret Horvātijas Republiku vai ar starptautiskajām tiesībām aizsargātām vērtībām vai ja mantinieks ir sācis laisku vai negodīgu dzīvi. Testatoram,

kurš vēlas izslēgt mantinieku, tas skaidri jānorāda testamentā, minot arī izslēgšanas iemeslus. Izslēgšanas iemeslam ir jāpastāv testamenta taisīšanas brīdī. Ar izslēgšanu mantinieks zaudē tiesības uz mantojumu līdz pašas izslēgšanas apmēram, un citu to personu tiesības, kuras var mantot no testatora, nosaka tā, it kā izslēgtais mantinieks būtu miris pirms testatora.

Papildus iespējai izslēgt neatraidāmos mantiniekus testators leļupējam radniekam, kurš ir tiesīgs uz neatraidāmo daļu, var skaidri liegt šādu daļu pilnībā vai daļēji, ja leļupējam radniekam ir lieli parādi vai viņš ir izšķērdīgs. Šāda leļupējam radniekam liegtā daļa pienākas viņa leļupējiem radniekiem. Šāds liegums ir spēkā tikai tad, ja testatora nāves brīdī personai, kurai liegta neatraidāmā daļa, ir nepilngadīgs bērns vai nepilngadīgs mazbērns no iepriekš miruša bērna, vai pilngadīgs bērns vai pilngadīgs mazbērns no iepriekš miruša bērna, ja šāds pilngadīgais bērns vai mazbērns ir darbnespējīgs un trūcīgs. Mantinieks, kam liegta neatraidāmā daļa, manto no testatora attiecībā uz daļu, uz kuru neattiecas liegums, un arī tad, ja testatora nāves brīdī vairs nepastāv lieguma priekšnosacījumi.

4 Kas manto un cik daudz gadījumā, ja pēdējās gribas rīkojuma nav?

Ja testators nav atstājis testamentu, saskaņā ar tiesību aktiem pēc viņa manto viņa likumiskie mantinieki noteiktajā mantošanas kārtībā, ievērojot principu, ka mantinieki, kuri mantošanas hierarhijā ir tuvāki, izslēdz no mantojuma tālākos mantiniekus, kuri piesakās mantojumam.

Testatora likumiskie mantinieki ir šādi:

leļupējie radinieki, adoptētie bērni un bērni, kas ir testatora kā partnera aprūpē, un viņu leļupējie radinieki;

laulātais;

ārpus laulības partneris;

dzīves partneris;

neoficiālais dzīves partneris;

vecāki;

adoptētāji;

brāļi, māsas un viņu leļupējie radinieki;

vecvecāki un viņu leļupējie radinieki;

citi priekšteči.

Attiecībā uz mantošanas tiesībām ārpus laulības partneris ir līdzvērtīgs laulātajam, savukārt bērni, kuri dzimuši ārpus laulības, un viņu leļupējie radinieki ir līdzvērtīgi bērniem, kuri dzimuši laulībā, un viņu leļupējiem radniekiem. Ārpus laulības savienība, kas piešķir tiesības uz likumisku mantojumu, ir dzīves savienība starp nelaulātu sievieti un nelaulātu vīrieti, kas ilgusi noteiktu laiku (vismaz trīs gadus vai mazāk, ja šādā savienībā ir dzimis kopīgs bērns) un beigusies līdz ar testatora nāvi ar nosacījumu, ka ir ievēroti laulības spēkā esības priekšnosacījumi.

Attiecībā uz mantošanas tiesībām dzīves partneris ir līdzvērtīgs laulātajam, un bērni, kuri ir viņa kā partnera aprūpē, ir līdzvērtīgi viņa paša bērniem. Dzīves partnerattiecības ir ģimenes dzīves savienība starp divām viendzimuma personām, kas noslēgta kompetentā iestādē saskaņā ar īpaša likuma (Viendzimuma partnerattiecību likuma) noteikumiem.

Attiecībā uz mantošanas tiesībām neoficiāls dzīves partneris ir līdzvērtīgs ārpus laulības partnerim. Neoficiālas dzīves partnerattiecības ir ģimenes dzīves savienība starp divām viendzimuma personām, kuras nav noformējušas dzīves partnerattiecības kompetentā iestādē, ar nosacījumu, ka šāda savienība ir ilgusi vismaz trīs gadus un jau no paša sākuma ir atbildusi dzīves partnerattiecību spēkā esības priekšnosacījumiem.

Testatora leļupējie radinieki un laulātais ir pirmās pakāpes mantinieki. Pirmās pakāpes mantinieki manto vienādās daļās. Šādā mantošanas kārtībā piemēro *per stirpes* sadali, tāpēc mantojuma daļu, kas būtu pienākusies iepriekš mirušam bērnam, ja viņš būtu dzīvojis ilgāk par testatoru, manto vienādās daļās viņa bērni jeb testatora mazbērni; ja kāds no mazbērniem ir miris pirms testatora, daļu, kas būtu pienākusies mazbērnam, ja viņš būtu dzīvs testatora nāves brīdī, vienādās daļās manto viņa bērni jeb testatora mazmazbērni, un tā tālāk, kamēr vien testatoram ir leļupējie radinieki.

Ja testatoram nav pēcnācēju, viņa mantojumu manto otrās pakāpes mantinieki — testatora vecāki un laulātais. Testatora vecāki manto vienu pusi mantojuma, bet testatora laulātais manto otru pusi. Ja abi vecāki ir miruši pirms testatora, laulātais manto visu mantojumu. Ja testatoram nav pārdzīvojuša laulātā, testatora vecāki manto visu mantojumu vienādās daļās; ja viens no testatora vecākiem ir miris pirms testatora, mantojuma daļu, kas būtu pienākusies attiecīgajam vecākam, ja viņš būtu dzīvojis ilgāk par testatoru, manto otrs vecāks. Testatora brāļi, māsas un viņu leļupējie radinieki manto no testatora kā otrās pakāpes mantinieki, ja testatoram nav pārdzīvojuša laulātā un ja viens vai abi testatora vecāki ir miruši pirms testatora. Tādā gadījumā (ja viens vai abi testatora vecāki ir miruši pirms testatora, kuram nav pārdzīvojuša laulātā), mantojuma daļu, kas būtu pienākusies katram vecākam, ja viņš būtu dzīvojis ilgāk par testatoru, manto viņu bērni (testatora brāļi un māsas), viņu mazbērni, mazmazbērni un tālāki leļupējie radinieki saskaņā ar noteikumiem, kas piemērojami gadījumiem, kad no testatora manto viņa bērni un citi leļupējie radinieki. Ja viens no testatora vecākiem ir miris pirms testatora, kuram nav pārdzīvojuša laulātā, un viņam nav leļupēju radnieku, mantojuma daļu, kas būtu pienākusies attiecīgajam vecākam, ja viņš būtu dzīvojis ilgāk par testatoru, manto otrs vecāks; ja arī otrs vecāks ir miris pirms testatora, kuram nav pārdzīvojuša laulātā, attiecīgā vecāka leļupējie radinieki manto daļu, kas būtu pienākusies abiem vecākiem.

Ja testatoram nav leļupēju radnieku, laulātā vai vecāku vai ja viņa vecākiem nav leļupēju radnieku, no viņa manto trešās pakāpes radinieki. Kā trešās pakāpes mantinieki no testatora manto viņa vecvecāki — vienu pusi mantojuma manto vecvecāki no tēva puses, bet otru pusi manto vecvecāki no mātes puses. Vecvecāki no vienas radniecības līnijas manto vienādās daļās. Ja viens no šiem priekštečiem no vienas radniecības līnijas ir miris pirms testatora, mantojuma daļu, kas būtu pienākusies šādam priekštečim, ja viņš būtu dzīvojis ilgāk par testatoru, manto viņa leļupējie radinieki (bērni, mazbērni un tālāki leļupējie radinieki) saskaņā ar noteikumiem, kas piemērojami gadījumiem, kad no testatora manto viņa bērni un citi leļupējie radinieki. Ja vecvecāki no vienas radniecības līnijas ir miruši pirms testatora un viņiem nav leļupēju pēcnācēju, mantojuma daļu, kas būtu viņiem pienākusies, ja viņi būtu dzīvojuši ilgāk par testatoru, manto vecvecāki no otras radniecības līnijas vai viņu leļupējie radinieki.

Ja testatoram nav leļupēju radnieku vai vecāku vai ja leļupējiem radniekiem vai vecākiem nav leļupēju radnieku, laulātā vai vecvecāku, kuriem arī nav leļupēju radnieku, no viņa manto ceturtais pakāpes radinieki. Testatora ceturtais pakāpes mantinieki ir viņa vecvecvecāki. Vienu pusi manto vecvecvecāki no tēva puses (šo pusi vienādās daļās manto testatora tēva vectēva vecāki un testatora tēva vecāsmātes vecāki), un otru pusi manto vecvecvecāki no mātes puses (šo pusi vienādās daļās manto testatora mātes vectēva vecāki un testatora mātes vecāsmātes vecāki). Ja kāds no šiem leļupējiem radniekiem vairs nav dzīvs, daļu, kas būtu pienākusies šādam radniekam, ja viņš būtu dzīvs, manto priekštecis, kurš bijis viņa laulātais. Ja kāds no šo priekšteču pāriem nav dzīvs, daļas, kas viņiem būtu pienākušās, ja viņi būtu dzīvi, manto otrs pāris no tās pašas radniecības līnijas. Ja vecvecvecāki no vienas radniecības līnijas nav dzīvi, mantojuma daļu, kas viņiem būtu pienākusies, ja viņi būtu dzīvi, manto vecvecvecāki no otras radniecības līnijas.

Ja nav ceturtais pakāpes mantinieku, no testatora manto viņa tālākie priekšteči saskaņā ar mantošanas noteikumiem, ko piemēro testatora vecvecvecākiem.

5 Kāda veida iestāde ir kompetenta:

5.1 mantošanas lietās?

Testamenta apstiprināšanas procedūra pirmajā instancē notiek municipālajā tiesā vai pie notāra kā tiesas pilnvarotās personas.

Municipālās tiesas teritoriālo jurisdikciju testamenta apstiprināšanas procedūras vadīšanai nosaka pēc testatora dzīvesvietas viņa nāves brīdī un — pakārtoti — pēc dzīvesvietas, vietas Horvātijas Republikā, kur atrodas testatora mantojuma galvenā daļa, vai pēc vietas, kur testators ir reģistrēts ledzīvotāju

reģistrā. Tiesa uztic testamenta apstiprināšanas procedūras vadīšanu notāriem, un, ja vairākiem notāriem to juridiskā adrese atrodas tiesas jurisdikcijas teritorijā, lietas viņiem piešķir secīgi alfabētiskā kārtībā, vadoties pēc notāra uzvārda.

5.2 saņemt paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu?

Paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu (mantojuma paziņojumu) var sniegt mutiski jebkurā municipālajā tiesā, testamentu tiesā vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, vai arī testamentu tiesai vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, var iesniegt apliecinātu dokumentu, kurā ir ietverts mantojuma paziņojums.

Paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu nevar atsaukt.

Mantojuma paziņojuma sniegšana nav obligāta. Uzskata, ka persona, kas nav sniegusi paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, vēlas būt mantinieks.

Persona, kas ir sniegusi derīgu paziņojumu par mantojuma pieņemšanu, vēlāk nevar mantojumu atraidīt.

5.3 saņemt paziņojumu par legāta pieņemšanu vai atraidīšanu?

Paziņojumu par legāta atraidīšanu vai pieņemšanu var sniegt mutiski testamentu tiesā vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, vai arī testamentu tiesai vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, var iesniegt apliecinātu dokumentu, kurā ir ietverts paziņojums par legāta atraidīšanu vai pieņemšanu.

5.4 saņemt paziņojumu par neatņemamās daļas pieņemšanu un atraidīšanu?

Tiesības uz neatraidāmo daļu ir pārmantotas tiesības, ko iegūst testatora nāves gadījumā. Neatraidāmais mantinieks paziņojumu par neatraidāmās daļas pieņemšanu vai atraidīšanu var sniegt mutiski jebkurā municipālajā tiesā, testamentu tiesā vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, vai arī viņš var iesniegt testamentu tiesai vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, apliecinātu dokumentu, kurā ir ietverts mantojuma paziņojums.

Tiesības uz neatraidāmo daļu īsteno testamenta apstiprināšanas procedūrā tikai pēc neatraidāmā mantinieka pieprasījuma — ja testamenta apstiprināšanas procedūrā neatraidāmais mantinieks nepretendē uz neatraidāmo daļu, tiesai vai notāram nav jānostiprina viņa tiesības uz neatraidāmo daļu.

6 Īss procedūras apraksts, kura paredzēta mantošanas kārtošānai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp mantojuma sadalei un mantas dalīšanai (tostarp informācija par to, vai mantošanas procedūru sāk tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc savas iniciatīvas).

Testamenta apstiprināšanas procedūra ir bezstrīdus procedūra, kurā nosaka, kas ir testatora mantinieki, kāds ir testatora mantojums un kādas citas tiesības attiecībā uz mantojumu ir mantiniekiem, legatāriem un citām personām.

Testamenta apstiprināšanas procedūru vada municipālā tiesa vai notārs kā tiesas pilnvarotā persona. Municipālo tiesu, kurai ir teritoriālā jurisdikcija testamenta apstiprināšanas procedūras vadīšanai, dēvē arī par testamentu tiesu. Municipālās tiesas teritoriālo jurisdikciju testamenta apstiprināšanas procedūras norisei nosaka pēc testatora dzīvesvietas viņa nāves brīdī un — pakārtoti — pēc dzīvesvietas, vietas Horvātijas Republikā, kur atrodas testatora mantojuma galvenā daļa, vai pēc vietas, kur testators ir reģistrēts ledzīvotāju reģistrā.

Testamenta apstiprināšanas procedūru ierosina *ex officio* pēc tam, kad tiesa saņem miršanas apliecību, izrakstu no miršanas reģistra vai līdzvērtīgu dokumentu. Tiesa uztic testamenta apstiprināšanas procedūras vadīšanu notāram, kura juridiskā adrese ir tās teritorijā, nodod notāram miršanas apliecību un nosaka termiņu procedūras īstenošanai. Notārs vada procedūru kā tiesas pilnvarotā persona atbilstoši tiesas lēmumam, ar ko viņam uzticēta procedūras vadīšana, un atbilstoši Mantojuma likuma noteikumiem. Parasti testamenta apstiprināšanas procedūru vada notārs kā tiesas pilnvarotā persona, un tikai izņēmuma gadījumā to dara tiesa.

Ja notārs veic darbības testamenta apstiprināšanas procedūrā kā tiesas pilnvarotā persona, viņš, tāpat kā tiesnesis vai municipālās tiesas padomnieks ir pilnvarots veikt visas nepieciešamās darbības procedūrā un pieņemt visus lēmumus, izņemot tos, attiecībā uz kuriem Mantojuma likums paredz citādi. Ja procedūrā, ko vada notārs, puses apstrīd faktus, no kuriem ir atkarīgas viņu tiesības (piemēram, mantošanas tiesības, mantojuma daļas lielums u. tml.) vai no kurām ir atkarīgs mantojuma sastāvs vai legāta priekšmets, notāram jānodod lieta atpakaļ tiesai, kas lemj par procedūras apturēšanu un iesaka pusēm uzsākt civilprocesu vai administratīvo procesu. Ja procedūrā, ko vada notārs, puses apstrīd faktus, no kuriem ir atkarīgas tiesības uz testamentāru legātu vai citas tiesības, notāram lieta jānodod atpakaļ tiesai, kas tādā gadījumā iesaka pusēm uzsākt civilprocesu vai administratīvo procesu, bet neapstur testamenta apstiprināšanas procedūru. Konkrētos gadījumos, kas paredzēti minētajā likumā (lemtj par mantojuma nošķiršanu no mantinieka īpašuma, par to līdzmantinieku tiesībām, kuri dzīvojuši vai guvuši ienākumus savienībā ar testatoru, un par māsaiņniecības sadalīšanas sekām), notārs var pieņemt lēmumus tikai ar visu procedūras pušu piekrišanu, pretējā gadījumā notāram lieta jānodod atpakaļ tiesai. Tiesa, kas uzticējusi testamenta apstiprināšanas procedūras vadīšanu notāram, pastāvīgi uzrauga viņa darbu.

Testamenta apstiprināšanas tiesas sēde ir testamenta apstiprināšanas procedūras galvenā daļa, un var rīkot vienu vai vairākas šādas tiesas sēdes.

Testamenta apstiprināšanas tiesas sēdi nerīko, ja mirušais nav atstājis mantojumu vai ja testators ir atstājis tikai kustamo īpašumu un līdzvērtīgas tiesības un ja neviena no mantot uzaicinātajām personām nepieprasa testamenta apstiprināšanas procedūru.

Uz testamenta apstiprināšanas tiesas sēdi uzaicina puses (mantiniekus, legatārus, citas personas, kuras īsteno tiesības attiecībā uz mantojumu), personas, kuras varētu likumīgi izvirzīt prasījumu attiecībā uz mantojumu (ja ir testaments), testamenta izpildītāju (ja tāds ir iecelts) un citas ieinteresētās personas.

Uzaicinājumā uz tiesas sēdi tiesa vai notārs informē ieinteresētās personas par procedūras ierosināšanu un par to, vai tai/tam ir iesniegts testaments, un aicina ieinteresētās personas tūlīt iesniegt rakstisku testamentu vai dokumentu, kas apliecina mutisku testamentu, ja tāds ir viņu rīcībā, vai norādīt mutiskā testamenta lieciniekus. Šādas ieinteresētās personas uzaicinājumā tiek īpaši informētas, ka līdz pirmās instances lēmuma pieņemšanai par mantojumu tās var sniegt paziņojumu par mantojuma atraidīšanu un ka to var izdarīt mutiski tiesas sēdē vai publiski ar apliecinātu dokumentu, un ka gadījumā, ja tās neieradīsies uz tiesas sēdi vai nesniegs šādu paziņojumu, uzskatīs, ka tās vēlas būt mantinieki.

Testamenta apstiprināšanas tiesas sēdē apspriež visus jautājumus, kas ir būtiski lēmuma pieņemšanai testamenta apstiprināšanas procedūrā, jo īpaši tādas kā tiesības uz mantojumu, mantojuma daļas lielums un tiesības uz legātiem. Tiesa vai notārs pieņem lēmumu, pamatojoties uz visu tiesas sēžu rezultātiem.

Tiesa vai notārs ir pilnvarots konstatēt faktus, ko procedūras puses nav izklāstījušas, un arī iepazīstināt ar pierādījumiem, ko puses nav iesniegušas, ja tiesa vai notārs konstatē, ka šādi fakti un pierādījumi ir būtiski lēmuma pieņemšanai. Tiesa vai notārs lemj par tiesībām parasti pēc tam, kad ieinteresētajām personām ir dota iespēja sniegt nepieciešamos paziņojumus. Par to personu tiesībām, kuras nav ieradušas uz tiesas sēdi, kaut arī ir pienācīgi uzaicinātas, tiesa vai notārs spriež, pamatojoties uz tai/tam pieejamo informāciju, ņemot vērā ieradušos personu rakstiskos paziņojumus, līdz tiek pieņemts lēmums.

Mantojuma paziņojumi ir paziņojumi, ar kuriem mantinieki pieņem vai ataida mantojumu. Ikviens ir tiesīgs — bet nevienam nav pienākums — sniegt mantojuma paziņojumu. Uzskata, ka persona, kas nav sniegusi paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, vēlas būt mantinieks. Persona, kas ir sniegusi derīgu paziņojumu par mantojuma pieņemšanu, vēlāk nevar mantojumu atraidīt. Tiesa vai notārs nevienam neprasa sniegt mantojuma paziņojumu, bet mantinieks, kurš vēlas sniegt šādu paziņojumu, var to darīt mutiski testamentu tiesā vai pie notāra, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, vai jebkurā citā municipālajā tiesā vai iesniedzot testamentu tiesai vai notāram, kurš vada testamenta apstiprināšanas procedūru, apliecinātu dokumentu, kurā ir ietverts mantojuma paziņojums. Sniedzot paziņojumu par mantojuma atraidīšanu, tiesai vai notāram jābrīdina mantinieks par šāda paziņojuma sekām un jāinformē mantinieks, ka mantojuma atraidīšana var notikt tikai viņa vārdā, kā arī viņa vārdā un viņa leļupējo radinieku vārdā.

Tiesa aptur testamenta apstiprināšanas procedūru un iesaka pusēm uzsākt civilprocesu vai administratīvo procesu, ja puses apstrīd faktus, no kuriem ir atkarīgas viņu tiesības, mantojuma sastāvs vai legāta priekšmets. Pusei, kuras tiesības tiesa uzskata par mazāk ticamām, iesaka uzsākt civilprocesu vai

administratīvo procesu. Ja puses apstrīd faktus, no kuriem ir atkarīgas tiesības uz testamentāru legātu vai citas tiesības, tiesa iesaka pusēm uzsākt civilprocesu vai administratīvo procesu, bet neaptur testamenta apstiprināšanas procedūru.

Pabeidzot testamenta apstiprināšanas procedūru, tiesa vai notārs pieņem lēmumu par mantojumu. Tā kā saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem mantošana notiek *ipso iure* testatora nāves brīdī, lēmums par mantojumu ir pēc būtības deklaratīvs. Lēmumā nosaka, kurš ir kļuvis par mantinieku pēc testatora nāves un kādas tiesības ir ieguvušas citas personas. Lēmuma saturu nosaka Mantojuma likums, un lēmumā ir ietverta informācija par testatoru (uzvārds un vārds, personas kods, viena vecāka vārds, dzimšanas datums, valstspiederība un — personām, kuras mirušas, esot laulībā — pirmšaulību uzvārds), mantojuma sastāvu (nekustamā īpašuma apzīmējums un dati no zemesgrāmatām, kas vajadzīgi reģistrācijai, kustamā īpašuma apzīmējums un citas tiesības, ko tiesa konstatējusi kā daļu no mantojuma), mantiniekiem (uzvārds un vārds, personas kods, dzīvesvieta, mantinieka radniecība ar testatoru, vai mantinieks manto kā likumiskais vai testamentārais mantinieks, vai ir vairāki mantinieki, katra mantinieka mantotā daļa, izteikta kā daļskaitlis), mantinieka tiesību ierobežojumu vai apgrūtinājumu (vai mantinieka tiesībām piemēro kādu nosacījumu, termiņu vai norādījumu, un, ja piemēro, vai un kā tās ir citādi ierobežotas vai apgrūtinātas un kā labā), personām, kurām pienākas legāts vai citas tiesības, kas izriet no mantojuma, norādot šādu tiesību precīzu apzīmējumu (personas uzvārds un vārds, personas kods, dzīvesvieta). Lēmumu par mantojumu nosūta visiem mantiniekiem un legatāriem, kā arī personām, kuras pieteikušas mantojumam procedūras laikā. Kad lēmums kļūst galīgs, to nosūta arī kompetentajai nodokļu iestādei. Lēmumā par mantojumu tiesa vai notārs informē, ka tad, kad lēmums par mantojumu kļūst galīgs, jāveic vajadzīgie ieraksti zemesgrāmatā saskaņā ar zemesgrāmatu tiesību aktu normām un ka kustamais īpašums, ko glabā tiesa, notārs vai — pēc to norādījumiem — trešā persona, ir jānodod pilnvarotajām personām.

Pirms lēmuma par mantojumu pieņemšanas tiesa vai notārs pēc legatāra pieprasījuma var pieņemt atsevišķu lēmumu par legātu, ja vien šādu legātu nav apstrīdējuši mantinieki. Ja mantojuma sastāvs tikai daļēji ir neapstrīdēts, var pieņemt daļēju lēmumu par mantojumu, lai noteiktu mantiniekus un legātārus, un to, kas netiek apstrīdēts kā daļa no mantojuma.

Pret lēmumu, ko pieņēmis notārs kā tiesas pilnvarotā persona testamenta apstiprināšanas procedūrā, var iebilst. Iebildumu iesniedz notāram astoņu dienu laikā no lēmuma nosūtīšanas pusēm, un notāram tas kopā ar lietu nekavējoties jānosūta kompetentajai municipālajai tiesai. Iebildumus izskata viens tiesnesis. Visus ārpus termiņa iesniegtos, nepilnīgos vai nepieņemamos iebildumus tiesa noraida. Lemjot par iebildumu pret notāra pieņemtu lēmumu, tiesa var paturēt lēmumu spēkā pilnībā vai daļēji vai to atcelt. Ja lēmums tiek atcelts (pilnībā vai daļēji), tiesa pati spriež par atcelto lēmuma daļu. Tiesas lēmumu, ar ko pilnībā vai daļēji atceļ notāra lēmumu, nevar pārsūdzēt individuāli. Lēmumu par iebildumu nosūta pusēm un notāram.

Lēmumus, ko pieņēmusi pirmās instances tiesa testamenta apstiprināšanas procedūrā, var pārsūdzēt, ja Mantojuma likumā nav paredzēts citādi. Pārsūdzību var iesniegt 15 dienu laikā no pirmās instances tiesas lēmuma nosūtīšanas. Pārsūdzību var iesniegt pirmās instances tiesai, kas, lemjot par savlaicīgi iesniegtu pārsūdzību, var pieņemt jaunu lēmumu, ar ko maina apstrīdēto lēmumu, ja vien ar to netiek pārkāptas citu personu tiesības, kuru pamatā ir attiecīgais lēmums. Ja pirmās instances tiesa nemaina savu lēmumu, tā nosūta pārsūdzību otrās instances tiesai neatkarīgi no tā, vai pārsūdzība iesniegta likumā noteiktajā termiņā. Parasti otrās instances tiesa lemj tikai par pārsūdzībām, kas iesniegtas savlaicīgi, bet tā var arī ņemt vērā pārsūdzību, kas nav iesniegta savlaicīgi, ja vien tādējādi netiek pārkāptas citu personu tiesības, kuru pamatā ir apstrīdētais lēmums.

Ārkārtas tiesiskās aizsardzības līdzekļi testamenta apstiprināšanas procedūrā nav pieņemami.

7 Kā un kad persona kļūst par mantinieku vai legatāru?

Par mantinieku — likumisko vai testamentāro — *ipso iure* (juridiski) kļūst testatora nāves brīdī. Tad mantinieks iegūst pārmantotas tiesības, un mirušā mantojums pāriet mantiniekam ar likuma spēku un kļūst par viņa mantojumu. Lai iegūtu pārmantotas tiesības, paziņojums par mantojuma pieņemšanu nav nepieciešams. Mantinieks, kurš nevēlas būt mantinieks, ir tiesīgs atraidīt mantojumu līdz brīdim, kad tiek pieņemts pirmās instances lēmums par mantojumu. Legatārs iegūst tiesības uz legātu testatora nāves brīdī.

Testamenta apstiprināšanas procedūra, kurā nosaka, kas ir testatora mantinieki, kāds ir testatora mantojums un kādas citas tiesības attiecībā uz mantojumu ir mantiniekiem, legatāriem un citām personām, ir aprakstīta atbildē uz 6. jautājumu par testamenta apstiprināšanas procedūru.

8 Vai mantinieki ir atbildīgi par mirušā parādiem, un ja jā, ar kādiem nosacījumiem?

Mantinieki, kuri nav atraidījuši mantojumu, ir solidāri atbildīgi par testatora parādiem, katrs no viņiem — līdz savas mantojuma daļas vērtībai.

9 Kādi dokumenti un/vai informācija parasti vajadzīga nekustamā īpašuma reģistrācijai?

Lai veiktu reģistrāciju zemesgrāmatā, jāiesniedz šādi dokumenti tās municipālās tiesas zemesgrāmatu nodaļai, kuras teritorijā atrodas īpašums: reģistrācijas pieteikums;

dokuments, uz kura pamata iegūtas īpašumtiesības (juridiskais pamats īpašumtiesību iegūšanai, piemēram, pārdošanas līgums, dāvinājuma līgums, uzturēšanas līgums, lēmums par mantojumu u. c.) — tā oriģināls vai apliecināts noraksts;

īpašumtiesību pārņēmēja valstspiederību apliecinošs dokuments (pilsonības apliecība, apliecināts pases noraksts u. c.) vai juridiskās personas statusu apliecinošs dokuments (izraksts no uzņēmumu reģistra), ja īpašumtiesību pārņēmējs ir ārvalsts juridiska persona;

ja pieteikuma iesniedzēju pārstāv advokāts, jāiesniedz pilnvaras oriģināls vai apliecināts noraksts;

ja pieteikuma iesniedzējs nav iecēlis advokātu savai pārstāvībai un viņš atrodas ārvalstīs, pieteikuma iesniedzējam ir pienākums iecelt Horvātijā rezidējošu advokātu dokumentu saņemšanai;

dokuments, kas apliecina, ka ir samaksāta tiesas nodeva HRK 200,00 apmērā, pozīcija Nr. 16, un zīmognodeva HRK 50,00 apmērā, pozīcija Nr. 15, saskaņā ar Tiesas nodevu likumu (*NN* Nr. 74/95, 57/96, 137/02, 26/03, 125/11, 112/12 un 157/13).

9.1 Vai pārvaldnieka iecelšana ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma? Ja tā ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma, kādi pasākumi ir jāveic?

Horvātijas tiesību akti neparedz mantojuma pārvaldnieka obligātu iecelšanu, jo mantojums juridiski pāriet mantiniekiem tā atklāšanās brīdī (kad testators mirst vai tiek atzīts par mirušu).

Tomēr Horvātijas tiesību akti paredz, ka konkrētos gadījumos testamentu tiesa iecel mantojuma pagaidu aizbildni. Šādu aizbildni iecel, kad mantinieki nav zināmi vai nav zināma viņu atrašanās vieta, ar viņiem nevar sazināties, un citos gadījumos pēc vajadzības. Mantojuma pagaidu aizbildnim ir tiesības iesūdzēt un tikt iesūdzētam tiesā, saņemt prasījumus vai nomaksāt parādus mantinieku vārdā un pārstāvēt mantiniekus. Vajadzības gadījumā tiesa var noteikt īpašas mantojuma aizbildņa tiesības un pienākumus. Pēc testatora kredītoru pieprasījuma tiesa var arī iecelt aizbildni mantojumam, kas ir nošķirts no mantinieku īpašuma.

9.2 Kas ir tiesīgs izpildīt mirušā pēdējās gribas rīkojumu un/vai pārvaldīt mantojumu?

Mantojumu pārvalda mantinieki, izņemot mantojumu, kas uzticēts testamenta izpildītājam vai mantojuma aizbildnim.

Testators testamentā var iecelt vienu vai vairākus testamenta izpildītājus. Personai, kura iecelta par testamenta izpildītāju, nav obligāti jāpieņem šādi pienākumi. Testamenta izpildītāja pienākumus nosaka testators testamentā. Ja testators nav sniedzis īpašus norādījumus, testamenta izpildītāja pienākumi ir šādi:

rūpēties par mantojumu un veikt visu nepieciešamo, lai saglabātu mantojumu mantinieku vārdā un labā;

pārvaldīt mantojumu;

darīt visu nepieciešamo, lai nomaksātu parādus un legātus mantinieku vārdā un labā.

Veicot šos pienākumus, testamenta izpildītājam ir visādā ziņā jāgādā par to, lai testaments tiktu izpildīts atbilstoši testatora vēlmēm.

9.3 Kādas ir pārvaldnieka pilnvaras?

Saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem pārvaldnieku parasti neieceļ, jo mantojums juridiski pāriet mantiniekiem tā atklāšanās brīdī (kad testators mirst vai tiek atzīts par mirušu). Mantinieks pārvalda un rīkojas ar visu to, kas veido mantojumu. Ja ir vairāki mantinieki, līdz tiek noteikts, kādas mantošanas tiesību daļas pieder katram mantiniekam, līdzmantinieki kā kopīpašnieki pārvalda un rīkojas ar visu to, kas veido mantojumu, izņemot to, kas uzticēts testamenta izpildītājam vai mantojuma aizbildnim.

Pēc tam, kad galīgajā lēmumā par mantojumu tiek noteikts, kādas mantošanas tiesību daļas pieder katram mantiniekam, visu, kas iepriekš bijis kopīpašums, pārvalda un ar to rīkojas līdzmantinieki, līdz brīdim, kad mantojums tiek sadalīts, saskaņā ar noteikumiem, atbilstoši kuriem līdzmantinieki pārvalda un rīkojas ar īpašumu, izņemot to, kas uzticēts testamenta izpildītājam vai mantojuma aizbildnim.

10 Kādus dokumentus, kas apliecina labuma guvēju statusu un tiesības, saskaņā ar valsts tiesību aktiem parasti izsniedz tiesvedības laikā mantošanas lietās vai tās beigās? Vai tiem ir konkrēts pierādījuma spēks?

Procedūras gaitā, ja ir iecelts testamenta izpildītājs, tiesa nekavējoties izdod viņam un pēc viņa pieprasījuma apliecību, kas pierāda testamenta izpildītāja rīcībspēju un pilnvaras, un informē visus, ka testamenta izpildītāja paziņojumi ir uzskatāmi par tādiem, ko sniedzis pats testators. Nevienam, kurš rīkojas labticīgi, ievērojot tādas personas paziņojumu, kura sevi tiesas apliecībā norādījusi kā testamenta izpildītāju, nav atbildīgs par izrietošiem zaudējumiem, kas rodas mantiniekiem. Ja tiesa atbrīvo testamenta izpildītāju, viņam ir pienākums nekavējoties atdot tiesai apliecību, kas pierāda viņa rīcībspēju un pilnvaras, vai arī viņš kļūst atbildīgs par visiem izrietošajiem zaudējumiem.

Pabeidzot testamenta apstiprināšanas procedūru, tiek pieņemts lēmums par mantojumu. Lēmumā nosaka, kurš ir kļuvis par testatora mantinieku testatora nāves brīdī un kādas tiesības šādā gadījumā ir ieguvušas citas personas. Tā kā saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem par mantinieku kļūst *ipso iure*, nosakot, kurš ir mantinieks, mērķis ir nevis iegūt mantošanas tiesības vai iegūt pašu mantojumu (gan viens, gan otrs ir iegūts testatora nāves brīdī), bet gan nodrošināt un atvieglot mantojot iegūto tiesību un pienākumu īstenošanu.

Galīgā lēmuma par mantojumu sekas ir tādas, ka tiek uzskatīts, ka galīgajā lēmumā par mantojumu ir noteikts mantojuma sastāvs, kurš ir testatora mantinieks, kāds ir mantojuma daļas lielums, kas pieder mantiniekam, vai viņa mantošanas tiesības ir ierobežotas vai apgrūtinātas, un kā, un vai ir kādas tiesības uz legātiem, un kādas.

Persona, kurai saskaņā ar Mantojuma likuma noteikumiem lēmuma par mantojumu galīgums nav saistošs, var apstrīdēt to, kas noteikts galīgajā lēmumā par mantojumu, ceļot civilprasību pret personām, kuras gūst labumu no konstatējuma, kura patiesumu šāda persona apstrīd.

Galīgais lēmums par mantojumu nav saistošs personām, kuras apgalvo, ka tām ir tiesības uz to, kas noteikts kā daļa no mantojuma, ja vien šādas personas nav piedalījušās testamenta apstiprināšanas tiesas sēdē kā puses un nav arī bijušas personīgi uzaicinātas uz šādu tiesas sēdi. Tāpat šāds lēmums nav saistošs arī personām, kuras apgalvo, ka testatora nāves dēļ tām pienākas mantošanas tiesības, pamatojoties uz testamentu vai likumu, vai ka tās ir tiesīgas uz legātu, ja vien šādas personas nav piedalījušās testamenta apstiprināšanas tiesas sēdē kā puses un nav arī bijušas personīgi uzaicinātas uz šādu tiesas sēdi.

Izņēmuma kārtā personām, kuras piedalījušās testamenta apstiprināšanas tiesas sēdē kā puses vai ir bijušas pienācīgi uzaicinātas uz šādu tiesas sēdi, galīgais lēmums par mantojumu nav saistošs attiecībā uz viņām izdevīgām tiesībām, kas izriet no vēlāk atrasta testamenta, attiecībā uz tiesībām, kas noteiktas civilprocesā vai administratīvajā procesā (ko tām ieteikts uzsākt) pēc tam, kad lēmums par mantojumu kļuvis galīgs, ja vien ir izpildīti priekšnosacījumi, lai tās civilprocesā varētu pieprasīt procesa atkārtošānu.

Lapa atjaunināta: 18/03/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.